

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Чайки Михайла Олександровича
на тему: «Патогенетичні та патоморфологічні аспекти діагностики і
хірургічного лікування гострого холециститу та його ускладнень»
на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 Охорона здоров'я
за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Хірургія»)

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувачем Чайкою Михайлом Олександровичем повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури НМАПО імені П. Л. Шупика, що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

Аспірант Чайка Михайло Олександрович здобув глибинних знань зі спеціальності, оволодів загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; здобув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта Чайки Михайла Олександровича був затверджений рішенням вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика 17 січня 2018 року (протокол № 1). Науковий керівник – Мамчик Володимир Іванович, професор кафедри хірургії та проктології НМАПО імені П. Л. Шупика, доктор медичних наук, професор. Термін виконання роботи: 2017-2020 роки.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи аспіранта Чайки Михайла Олександровича виконані своєчасно в установлені терміни, що підтверджено результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Дослідження (клінічні, лабораторні, інструментальні, статистичні, патоморфологічні) проведені своєчасно і в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

3. Актуальність дисертації.

Аспірантом Чайкою Михайлом Олександровичем сумісно із науковим керівником за результатами проведеного патентного пошуку та аналізу наукової літератури: монографій, авторефератів дисертацій, збірок наукових праць, визначено актуальність теми, яка полягала в тому, що постійно зростаюча захворюваність на гострий холецистит як у похилому віці, так і серед молодих, особливо у жінок, включаючи вагітних, є серйозною медичною та соціальною проблемою. Зокрема виявлено ряд недоліків існуючої класифікації гострого холециститу (ГХ) через розмаїття етіологічних чинників та клінічних проявів, виявлена необхідність удосконалення діагностики, лікувальної та хірургічної тактики з метою покращення комплексів результатів лікування, зниження ускладнень та летальності.

На підставі визначеній актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження аспіранта Чайки Михайла Олександровича на тему «Патогенетичні та патоморфологічні аспекти діагностики і хірургічного лікування гострого холециститу та його ускладнень» виконано в межах НДР кафедри хірургії та проктології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика «Розробка нових відкритих та лапароскопічних методів хірургічного лікування захворювань передньої черевної стінки та органів черевної порожнини», № державної реєстрації 0115U002170, термін виконання: 2015 – 2019 роки та є фрагментом даної науково-дослідної роботи.

5. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Аспірантом Чайкою Михайлом Олександровичем отримано нові дані щодо розповсюдженості та особливостей клінічного перебігу гострого холециститу у різних вікових категоріях хворих, в тому числі у вагітних. У дисертаційній роботі запропонована удосконалена класифікація ГХ з урахуванням етіології, патогенезу, поєднань та ускладнень біліарної патології. Виділено особливі клінічні форми ГХ, при яких консервативна терапія малоefективна через прогресування деструктивного процесу (ферментативні, емфізематозні, судинні, постревматичні форми ГХ).

Запропонована нова нозологічна одиниця – синдром гострої блокади термінального відділу холедоха або великого дуоденального сосочки, ускладненого деструктивним панкреатитом – синдром Опі. Запропонований новий термінологічний синдром Бартоліні-Бувере-Мондора (Bartolin-Bouveret-Mondor) як збірний термін для біліарного ілеусу, жовчнокам'яної кишкової непрохідності, пілородуоденальної біліарної непрохідності. Розроблені методи антибіотикопрофілактики та антибіотикотерапії з урахуванням важкості за-

Tokio guidelines 2013. Удосконалені методи патоморфологічних досліджень для виявлення судинних, імуноалергічних та інших специфічних проявів ГХ.

6. Нові науково обґрунтовані теоретичні та / або статистичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Виявлено, що до локального абдомінального інфекційного процесу відносять гострий обтураційний холецистит, гострий емфізематозний (газовий) холецистит, ГХ, ускладнений холедохолітіазом або холангітом. Інфекція не є на I етапі провідним фактором при ферментативних, судинних та посттравматичних формах ГХ, а розвивається в деструктивному жовчному міхурі на II етапі. Виявлено, що при цих формах ГХ деструктивний процес прогресує, не зважаючи на повноцінну консервативну терапію, що потребує обов'язкової холецистектомії.

За результатами дослідження антибіотикотерапію у хворих на ГХ до виявлення мікрофлори хворого і селективної чутливості згідно Tokio guideline 2013 рекомендовано проводити наступним чином:

- a) у хворих з гострим катаральним холециститом (легка форма захворювання, grade I) можна обмежитися антибіотикопрофілактикою;
- b) у хворих з флегмонозним холециститом (середній важкості, grade II) рекомендована антибіотикотерапія за ескалаційним типом;
- c) у хворих з гангренозним і перфоративним холециститом (важка форма, grade III) рекомендовано застосовувати антибіотикотерапію за деескалаційним типом. Після виявлення селективної антибіотикочутливості, препарати призначають під клінічним контролем їх ефективності.

Досвід рентгенохірургічної діагностики та лікування післяопераційних рецидивних кровотеч з артерій гепатопанкреатодуоденальної області шляхом селективної ангіографії з подальшою черезкатетерною емболізацією виявленого джерела кровотечі свідчить про високу ефективність методики, яка дозволяє у більшості пацієнтів досягти надійного гемостазу без застосування повторних відкритих хірургічних операцій у пацієнтів з високим операційним анестезіологічним ризиком.

За результатами дослідження розроблений спосіб діагностики та лікування профузних кровотеч із стенозуючих постбульбарних виразок (отримано патент на корисну модель України, реєстраційний номер UA 143527, МПК (2020.01) A61B 17/00 від 27.07.2020).

Результати дисертаційного дослідження впроваджені в навчально-лікувальний процес Центру Реконструктивної та відновної медицини (Університетська клініка) Одеського національного медичного університету та в навчальний процес кафедри хірургії №4 з курсом онкології Одеського національного медичного університету.

7. Ступінь обґрутованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Аспірант Чайка Михайло Олександрович особисто провів дослідження. Було обстежено 386 хворих з діагнозом ГХ, ретроспективно проаналізовано 314 історій хвороб хворих на ГХ, госпіталізованих в хірургічну клініку з 2012 по 2015 рр., 230 історій хвороб хворих на ГХ з ускладненим холедохолітіазом, госпіталізованих в клініку за період з 2004 по 2019 рр., 15 історій хвороб вагітних, прооперованих з приводу гострого калькульозного холециститу, 11 пацієнтів з біліодигестивними кровотечами та 25 із біліарним ілеусом, проведено 531 мікробіологічне дослідження, у 96 хворих з деструктивними формами ГХ проведені патоморфологічні дослідження, опубліковано 10 статей у наукових фахових виданнях, оформлено 1 патент на корисну модель.

При аналізі отриманих результатів аспірантом Чайкою Михайллом Олександровичем було застосовано засоби програмного забезпечення Microsoft Excel 2016. Достовірність даних підтверджено достатнім обсягом спостережень та використанням сучасних методів статистичної обробки даних.

8. Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації оприлюднено у виступах на міжнародних і вітчизняних конгресах і конференціях: науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної хірургії» з міжнародно участию (м. Київ, 2017), доповідь: Применение эндоскопических и эндоваскулярных методов в диагностике и лечении билиодигестивных кровотечений после операций на органах гепатопанкреатодуodenальной области; науково-практичній конференції, присвяченій 95-річчю кафедри хірургії та проктології НМАПО імені П.Л. Шупика (м. Київ, 2017), доповідь: Острый аппендицит, холецистит и панкреатит у беременных; міжнародному конгресі хірургів-гепатологів (м. С.-Петербург, 2017), доповідь: Современные возможности диагностики и лечения гемобилии, вирсунгорагии, билиодигестивных кровотечений; науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної хірургії з міжнародною участью» (м. Київ, 2018), доповідь: Билеарный илеус-современные тенденции в диагностике и лечении; ХХIV з'їзді хірургів України, присвяченому 100-річчю з дня народження академіка О.О.Шалімова (м. Київ, 2018), стендова доповідь: Гострий холецистит - актуальна проблема абдомінальної хірургії з позиції патогенетичної класифікації; тези «Острый холецистит-актуальная проблема абдоминальной хирургии с позиций патогенетической классификации»; ХХV міжнародному конгресі хірургів-гепатологів (м. Алма-Ата, 2018), стендовий доклад: Синдром Опі и Бувере, осложняющие острый холецистит и холангит; пленумі правління асоціації гепатопанкреатобіліарних хірургів країн СНД (HPB meeting) (м. Єреван, Республіка Арmenія, 2019), стендові доповіді: Острая блокада терминального отдела и сосочковый илеус, осложненные деструктивным панкреатитом, как синдром Опі (Opie); Холедохолитіаз и синдром Мириззи в проблеме біліарного ілеуса; науково-практичній

конференції з міжнародною участю «Сучасні технології в алопластичній та лапароскопічній хірургії живота» (м. Київ, 2019).

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації. Список додається.

Основні наукові результати висвітлені у публікаціях та розкривають основний зміст дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 10 статей (8 – у наукових фахових виданнях України, 2 - у наукових іноземних виданнях у країнах ЄС/ОЕСР), 1 лист до редакції провідного світового журналу з хірургії (World Journal of Surgery and Surgical Research), 6 тез в матеріалах з'їздів та конференцій. Отримано 1 патент на корисну модель України.

Провідний внесок за обсягом у матеріали публікацій належить аспіранту. Аспірант Чайка Михайло Олександрович брав участь в статистичній обробці та аналізі одержаних результатів, підготовці матеріалів до друку.

10. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Автором особисто була сформульована мета роботи, поставлені основні завдання, та підібрані методи дослідження, які необхідні для виконання поставлених задач. Зібрана та проаналізована сучасна наукова література за темою дисертації. Зі співдослідниками проведено клінічні, бактеріологічні, патоморфологічні дослідження за темою дисертації, вивчено ефективність запропонованого способу антибіотикопрофілактики, антибіотикотерапії при різних формах ГХ. Разом із науковим керівником сформована удосконалена класифікація ГХ, запропоновані нові термінологічні синдроми Опі, Бартоліні-Бувере-Мондор. Особисто здійснено статистичну обробку отриманих результатів, проведено впровадження результатів досліджень в клінічну практику. Сумісно з науковим керівником сформульовані висновки та практичні рекомендації роботи.

Спеціальність, якій відповідає дисертація: дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медicina (спеціалізація «Хірургія»).

11. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертації на етапі планування роботи та повторної біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики за результатами відкритого розгляду матеріалів дисертацій на засіданні Комісії з питань етики НМАПО імені П. Л. Шупика.

Аспірантом Чайкою Михайллом Олександровичем вчасно представлений всі матеріали в комісію з питань етики НМАПО імені П. Л. Шупика з метою проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики (Протокол засідання

комісії з питань етики №9 від 22.06.2020 р.). За висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам, а також матеріалам, поданим на етапі планування роботи (Протокол засідання комісії з питань етики №10 від 20.11.2017 р.).

12. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням науково стилю викладення.

Дисертаційна робота написана українською мовою на 175 сторінках друкованого тексту, з яких 143 - основного тексту, і складається з анотації, вступу, 8 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури (295 джерела, з яких 116 латиницею). Робота ілюстрована 34 рисунками, містить 13 таблиць.

13. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної добросередності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації Чайки Михайла Олександровича не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол Експертної проблемної комісії за спеціальністю 14.01.03 «Хірургія» від 24.06.2020 (протокол № 14)). Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта Чайки Михайла Олександровича, всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

14. Набуття теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей. Відповідність дисертації вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Аспірантом Чайкою Михайлом Олександровичем здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Чайка Михайло Олександрович оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провів власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару від 21.10.2020 (протокол №1) встановлено, що результати виконаного наукового дослідження аспіранта вирішують важливе наукове завдання – удосконалення класифікації, діагностики та лікувальної тактики гострого

холециститу шляхом вивчення перебігу різних форм захворювання та їх ускладнень із застосуванням удосконалених бактеріологічних та патоморфологічних досліджень, а дисертація аспіранта Чайки Михайла Олександровича тему «Патогенетичні та патоморфологічні аспекти діагностики і хірургічного лікування гострого холециститу та його ускладнень» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Хірургія») повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

Завідувач кафедри

хірургії та судинної хірургії

НМАПО імені П. Л. Шупика

д. мед. н., професор

С.І. Саволюк

Д. мед. н., професор кафедри

загальної та невідкладної

хірургії НМАПО імені П. Л. Шупика

О. О. Біляєва

Додаток

**до висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Чайки Михайла Олександровича на тему:
«Патогенетичні та патоморфологічні аспекти діагностики і хірургічного
лікування гострого холециститу та його ускладнень» на здобуття ступеня
доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222
Медицина (спеціалізація «Хіургія»)**

Список опублікованих праць за темою дисертації:

1. Мамчик ВИ, Голяновский ОВ, Чайка МА. Острый аппендицит, холецистит и панкреатит у беременных. Актуальні питання абдомінальної хіургії. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. 2017 листопад 16-17; Київ. с. 157-160. (Дисертанту належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка тез до друку).
2. Дуда АК., Голяновский ОВ, Мамчик ВИ, Чайка МА. Дифференциальная диагностика желтух у беременных и необходимая хирургическая тактика. Сімейна медицина №6 (74),2017, с.17-21. (Дисертанту належить збір, обробка та аналіз матеріалу, оформлення статті).
3. Мамчик В.И., Голяновский О.В., Чайка М.А. Острый холецистит, желчнокаменная болезнь и желтуха у беременных. Харьковская хирургическая школа. 2018; 3 (90): 136-139. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, статистичний аналіз результатів, підготовку статі до друку).
4. Голяновський ОВ, Мамчик ВІ, Чайка МО, Слободян ЮВ. Гепатобіліарна патологія у вагітних-акушерські аспекти. Здоровье женщины №2 (128),2018, с.19-21. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, статистичну обробку даних, підготовку статі до друку).
5. Мамчик ВИ, Голяновский ОВ, Чайка МА. Гепатобилиарная патология у беременных: хирургические аспекты. Материалы съезда хирургов Украины, посвященного 100-летию со дня рождения академика А.А. Шалимова, 2018 сент. 26-28; Киев. с. (Дисертантом проведено набір клінічного матеріалу, його статистичну обробку, підготовку тез до друку).
6. Мамчик ВИ, Бондаренко НД, Чайка МА. Острый холецистит-актуальная проблема абдоминальной хирургии с позиций патогенетической классификации. Материалы съезда хирургов Украины, посвященного 100-летию со дня рождения академика А.А. Шалимова; 2018 сент. 26-28; Киев. с. (Дисертантом проведено набір клінічного матеріалу, його статистичну обробку, підготовку тез до друку).
7. Мамчик ВИ., Чайка МА. Острая блокада терминального отдела холедоха и сосочковый илеус как синдром Опі (Opie). Материалы съезда хирургов Украины, посвященного 100-летию со дня рождения академика А.А. Шалимова; 2018 сент. 26-28; Киев. (Дисертантом проведено набір клінічного матеріалу, його статистичну обробку, підготовку тез до друку).
8. Мамчик В.И., Верещагин С.В., Чайка М.А. Эндоскопическая и рентгено-хирургическая диагностика и лечение панкреатобилиодигестивных

- кровотечений. Вестник клуба панкреатологов. 2019. №2 (43). С.39-46. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, ретроспективний аналіз карток, підготовку статі до друку).
9. Мамчич В.И., Чайка М.А. Классификация острого холецистита: этиопатогенетические принципы построения. Вестник клуба панкреатологов. 2019. №3 (44). С.70-78. (Дисертанту належить збір, обробка та аналіз матеріалу, оформлення статті).
10. Salmanov A. G., Mamchich V. I., Potochilova V. V., Rudneva E. I., Chaika M. A. Features of microbiological diagnosis and choice of selective antibiotic therapy in patients with acute cholecystitis. Journal of Education, Health and Sport. 2019;9(7):414-422. eISSN 2391-8306.
DOI:<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.3350836>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/7188>. (Дисертанту належить збір, обробка та аналіз матеріалу, переклад, оформлення статті).
11. Галушко О.А., Мамчич В.І., Донець В.В., Чайка М.О. Особливості анестезіологічного забезпечення лапароскопічних операцій при гострому холециститі. Медицина невідкладних станів. 2019.№ 5 (100). С. 62-66. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, підготовку статі до друку).
12. Мамчич ВИ., Бондаренко НД., Чайка МА. Холедохолитиаз и синдром Мириззи в проблеме билиарного илеуса. Материалы пленума правления ассоциации гепатопанкреатобилиарных хирургов стран СНГ; 2019 апр. 29-30; Ереван. с. 83-84 (Дисертанту належить збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка тез до друку).
13. Мамчич В.И., Дядык Е.А., Радкевич С.Я., Чайка М.А. Патоморфологические аспекты диагностики и лечения острого холецистита. Вестник клуба панкреатологов. 2020. №2 (47). С.72-78. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, статистичну обробку даних, підготовку статі до друку).
14. Мамчич В.И., Бондаренко Н.Д., Чайка М.А. Новое в проблеме желчнокаменной кишечной непроходимости. Анналы хирургической гепатологии.2020. Том.25.№1. С.62-68. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, статистичну обробку даних, оформлення та редакцію статі).
15. Mamchih VI, Chaika MA. Opie Sundrome. World J Surg Surgical Res. 2020;3:1. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, оформлення, переклад та редакцію листа).
16. Мамчич ВІ, Верещагин СВ, Максимчук ВД, Чайка МО, винахідники; Мамчич ВІ, Верещагин СВ, Максимчук ВД, Максимчук ДВ, Чайка МО, патентовласники. Спосіб діагностики та лікування профузних кровотеч із стенозуючих постбульбарних виразок. Патент України UA 143527. 27.07.2020. 6 с. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, оформлення формули корисної моделі).
17. Салманов А.Г., Мамчич В.І., Поточилова В.В. ,Руднева К.Л.,Чайка М.О. Гострий холецистит - локальний інфекційний процес? Проблеми

- антибіотикотерапії. Харківська хірургічна школа. 2020; 3 (102): 19-26. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, статистичний аналіз результатів, підготовку статі до друку).
18. Mamchich V, Tkachenko A, Chaika M. Choledocholithiasis and mirizzy syndrome in the problem of biliary ileus. Perspectives of world science and education: The 10th International scientific and practical conference; 2020 June 17-19; Osaka: CPN Publishing Group; 2020. p. 44-46. (Дисертантом проведено аналіз літературних джерел, підготовку та переклад тез).